SKOLPORTENS NUMRERADE ARTIKELSERIE FÖR UTVECKLINGSARBETE I SKOLAN

Att göra film av roman – ett IKT-projekt

1-1-datorer, litteraturstudier och filmskapande i Svenska 1 på gymnasiet

FÖRFATTARE: CECILIA LANDGREN

ARTIKEL NUMMER 7/2013

LUND

SKOLPORTEN

Abstract

Artikelns syfte är diskutera 1-1-datorerna i skolan och deras nytta för elevernas lärande. Detta görs genom att ett IKT-projekt i kursen Svenska 1 på Gymnasieskolan Spyken i Lund presenteras. I kursen har 30 naturvetarelever fått arbeta med litteratur i ett filmprojekt *Att göra film av roman*, för att möta det centrala innehållet i Svenska 1 som behandlar såväl centrala motiv, berättartekniska och stilistiska drag i litteratur som skriftlig framställning och språkriktighet i elevernas egen textproduktion. Eleverna har med sina 1-1-datorer producerat filmer och texter. I artikeln redovisas planering, genomförande och utvärdering av projektet med eleverna samt diskuteras utifrån forskning kring 1-1-datorerna den påverkan denna IKT-satsning har på elevernas lärande. Artikeln riktar sig till aktiva lärare, främst svensklärare, lärarstudenter, vilka vill utveckla IKT i sin blivande undervisning, skolledare, vilka engagerar sig i den pedagogiska verksamheten kopplad till IKT, men också till en bred allmänhet med intresse för gymnasieskolans utvecklingsarbete inom IKT.

Cecilia Landgren är utbildad gymnasielärare i svenska och musik och arbetar på Gymnasieskolan Spyken. Hon har även en magisterexamen i Utbildningsvetenskap, inriktning skolutveckling, profession och ledarskap och håller just nu på med masterexamen i Utbildningsvetenskap på Malmö Högskola.

E-post: cecilia.landgren@utb.lund.se

Denna artikel har den 16 oktober 2013 accepterats för publicering i Skolportens numrerade artikelserie för utvecklingsarbete i skolan.

Ansvarig granskare: Karolina Rey, lektor på Katedralskolan i Lund.

Fri kopieringsrätt i ickekommersiellt syfte för kompetensutveckling eller undervisning i skolan och förskolan under förutsättning att författarens namn och artikelns titel anges, samt källa: Skolportens artikelserie. I övrigt gäller copyright för författaren och Skolporten AB gemensamt.

Denna artikel är publicerad i Skolportens nättidskrift Undervisning & Lärande:
www.skolporten.se/forskning/utveckling/

Aktuell metodbok med författaranvisningar: www.skolporten.se/metodbok

Vill du också skriva en utvecklingsartikel? Mejla till redaktionen@skolporten.se

Innehållsförteckning

1. Inledning, syfte och bakgrund 5
   1.1 Inledning 5
   1.2 Syfte 4
   1.3 Bakgrund och teoretisk ram 5

2. Projektets syfte, metod och genomförande 9
   2.1 Syfte med Film-IKT-projektet 9
   2.2 Metod 9
   2.3 Genomförande av Film-IKT-projektet 10
      2.3.1 Romaner i projektet 10
      2.3.2 Novellanalys av Pälsen 11
      2.3.3 Filmvisning av Ett öga rött 12
      2.3.4 Elevernas arbete med de egna filmerna 12
      2.3.5 Enskilda samtal och lärarhandledning 12
      2.3.6 Jämförande skriftlig analys av läst roman och valfritt annat skönlitterärt verk 14
      2.3.7 Diskussion mellan lärare och elever om sena inlämningar 14
      2.3.8 Arbete med läsloggen på It's learning 15

3. Resultat - bedömning och utvärdering 16
   3.1 Bedömning 16
   3.2 Utvärdering 17

4. Diskussion och slutsats 20

5. Referenser 23

Bilaga 1: Tidsplan för projektet 25
Bilaga 2: Skriftlig instruktion till jämförande analys 26

Bilaga 3: Kunskapskrav i kursen Svenska 1, utvalda delar som är lämpliga för projektet Att göra film av roman. 27

1. Inledning, syfte och bakgrund

1.1 Inledning

För bara två decennier sedan hade elever och lärare i den svenska gymnasieskolan i liten utsträckning tillgång till datorer, men sedan datorerna har blivit ett vardagligt inslag i undervisningen har denna förändrats. Diskussioner kring skolan är glädjande nog en angelägenhet för många och den omskrivna metaanalysen *Visible learning*, av John Hattie från 2009, är ett debattinlägg som fått stort genomslag. I Hatties metaanalys visas att lärarens kunskaper, förmåga att instruera, vara passionerat engagerad och insatt i kunskapsmålen samt kunna förmedla dessa och ge eleven relevant återkoppling på lärandet formativt är mycket viktiga faktorer för elevers kunskapsutveckling (Hattie, 2009). Hatties resultat finns presenterade på svenska på ett enkelt och lättfattligt sätt i skriften *Synligt lärande*, utgiven av SKL (Sveriges Kommuner och Landsting, 2011).

Både inom och utanför skolan diskuteras också hur kunskaper, förmågor samt förmedling av dessa behandlas och några forskningsrön gäller satsningen på 1-1-datorer i skolan. I en del av studierna diskuteras implementering av skoldatorerna och den påverkan de har på elevers kunskapsinhämtning (Penuel, 2006; Fleischer, 2012). Det är ur dessa diskussioner kring skolutveckling och gymnasieskolans användning av 1-1-datorer som artikelförfattaren tar avstamp i projektet *Att göra film av roman*, vilket redovisas i den här artikeln.

1.2 Syfte

Syftet med utvecklingsartikeln är att diskutera satsningen på 1-1-datorer med utgångspunkt i ett IKT-projekt i kursen Svenska 1. Fokus i projektet är att eleverna ska öka sin kunskapsinhämtning genom att använda sina datorer i undervisningen, ta eget ansvar och utveckla sin kreativitet. Genom att presentera projektet *Att göra film av roman* vill artikelförfattaren ge ett bidrag till vidare diskussion kring nyttan av 1-1-datorer i gymnasieskolan. Artikeln gör inte anspråk på att bevisa resultat kring vad 1-1-datorer ger i form av ökad kunskapsinhämtning, utan tanken med artikeln är i stället att visa ett möjligt projekt i kursen Svenska 1 och inspirera till diskussion kring IKT i undervisningen.

I artikeln presenteras planering, genomförande och utvärdering av projektet och den avslutas med en kort diskussion med tankar kring att arbeta pedagogiskt med 1-1-datorerna i undervisningen.

1.3 Bakgrund och teoretisk ram

Gymnasieskolan Spyken är en av fyra kommunala gymnasieskolor i Lund med ca 1000 elever läsåret 2012-2013, fördelade på fyra teoretiska program: Estetiska programmet, Humanistiska

programmet, Naturvetenskapliga programmet och Samhällsvetenskapliga programmet. De senaste åren har Spyken gjort en stor satsning på IKT i undervisningen. Samtliga elever har fått tillgång till en egen dator, en 1-1-satsning i enlighet med den amerikanska modellen Maine Learning Technology Initiative från 1999 och framåt (Maine Learning Technology Initiative, 2010). Eleverna förväntas ha med sina datorer såväl under varje lektion i skolan som hemma och använda dem i olika undervisningssammanhang för kunskapssökningar, produktion av texter, multimediapresentationer och kommunikation med skolan, lärare, andra elever och aktörer utanför skolan. Datorerna är trådlöst uppkopplade på skolans område.

Redan första året på Spyken, 2009, som eleverna fick tillgång till en egen dator inledde artikelförfattaren undervisningen i dåvarande kursen Svenska A med att låta eleverna i en naturvetarklass, åk 1, arbeta aktivt i ett Film-IKT-projekt som gick ut på att de skulle presentera sig genom att göra en ”stillbildsfilm” om sig själva. De egenproducerade femminutersfilmerna byggde på att eleverna genom kursen fick kunskaper om den dramaturgiska modellen med inledning, upptrappning, klimax och avtoning samt att de också kunde lägga in ljud och musik som ackompanjerade deras berättelser. Detta projekt blev mycket lyckat och uppskattat av eleverna och året efter genomfördes samma projekt med nästa naturvetaretta. Året därpå, när nya GY 2011 införts utvidgades Film-IKT-projektet för en ny naturvetarklass i Svenska 1 till att eleverna skulle förvärva kunskaper om den dramaturgiska modellen och andra litterära begrepp som tema, motiv och synvinklar, enligt målen för det reviderade svenskämnet och det nya centrala innehållet för Svenska 1:

- ”Kunskaper om genrer samt berättartekniska och stilistiska drag, dels i skönlitteratur från olika tider, dels i film och andra medier”.
- ”Centrala motiv, berättarteknik och vanliga stildrag i fiktivt berättande, till exempel i skönlitteratur och teater samt i film och andra medier” (Skolverket, 2013c, Svenska 1).

Detta projekt genomfördes under höstterminen läsåret 2011, med femminutersfilmer som slutliga redovisningar där eleverna skulle visa kunskaper om romanernas handling, litterära begrepp samt genrer.

Elever på Spyken hade alltså arbetat med 1-1-datorerna på ett medvetet sätt i svenskundervisningen under några år, men det var inte förrän i undervisningen höstterminen 2012, som artikelförfattaren började fundera på att synliggöra arbetet med 1-1-datorerna och jämföra med eventuella forskningsresultat om hur elever och lärare upplever arbetet med 1-1-datorer. I fokus stod elevernas kunskapsinhämtning, eget ansvarstagande och kreativitet.

Därför blev strävan under höstterminen 2012 att göra IKT-projektet så genomarbetat det gick. Fortfarande fanns GY 2011:s mål och kursens centrala innehåll och planeringen följdes

i stort från förra året, men utvidgades och förtydligades. Några olika delar i projektet lades till. De nya delar som tillfördes detta läsår var en skriftlig jämförande analys och en tydligare utvärdering, gjord i It's learning (Lunds kommuns IT-plattform för skolan). Utkastet till den här utvecklingsartikeln som beskrev gången i projektet, allt eftersom det fortskred, lades in i elevernas kurs på It's learning.

På Spyken arbetar alla dagligen med It's learning som kommunikationsverktyg och lärarna meddelar sig via meddelandefunktionen samt de olika kursernas utbud, till exempel Kursinfopanelen eller mappar i vänstermarginalen med eleverna. Eleverna själva föredrar däremot Facebook och allt material som läggs in på It's learning hamnar direkt på de respektive klassernas olika Facebookgrupper som de har.

Att arbeta med 1-1-datorer i undervisningen är en följd av den progressivistiska kunskapstraditionen i konstruktivismens spår. Det innebär att lärarens pedagogik, till skillnad från i den traditionalistiska kunskapstraditionen, bygger på flera 1900-talspedagogers rön (till exempel Dewey), vilka menar att eftersom samhället förändras, ska också pedagogiken i skolan förändras. Säljö (2007) påpekar att genom att förändra pedagogiken i takt med samhället utifrån konstruktivistiska perspektiv betonar man ”oftast det kollektiva i lärprocesser och samspelet mellan individen och gruppen”, vilket är en demokratisk fråga. Elever som följer med i mediesamhället genom skolans pedagogik står alltså bättre rustade att utöva ett demokratiskt förhållningssätt i samhället (Säljö, 2007).

Inom forskningen kring 1-1-datorer kan nämnas Penuels amerikanska studie *Implementation and Effects Of One-to-one Computing Initiatives: A Research Synthesis*, vilken redovisar resultat från 30 engelskspråkliga vetenskapliga forskningsartiklar från olika länder utgivna mellan 2001 och 2006 (Penuel, 2006). Sammanställningen fokuserar på rapporter, vilka behandlar implementering av 1-1-datorer i skolan samt om det går att se några resultat av denna 1-1-datorsatsning. Rapporterna tar upp lärares uppfattning om och användning av 1-1-datorer i klassrummet såväl som elevers uppfattning om och tillgodogörande av kunskap från användning av 1-1-datorer i skolundervisningen. För att ge klara besked kring hur implementering av 1-1-datorerna påverkar elevers studieresultat behövs, enligt Penuel, egentligen fler jämförande studier, pilotstudier eller studier med referensgrupper, där mätningar av elevresultat före implementeringen jämförs med mätningar efter. I de redovisade rapporterna visas dock positiva effekter i form av ökad motivation för skolarbete hos elever (både på lektioner och vid hemarbete med 1-1-datorerna) och ökad teknisk kunskap hos både elever och lärare (framför allt kunskaper om hårdvara, operativsystem, vanliga arbetsverktyg på datorn, Internetskicklighet och datorsäkerhet). Fler positiva effekter i rapporterna gäller ökat intresse för nya kreativa presentationslösningar som olika multimediaprogram samt ökat kollegialt lärande bland lärare, när det gäller professionell utveckling. Dessa observationer har gjorts vid jämförelser med de skolor där 1-1-satsning inte införts.

Ett annat resultat gäller förändrad pedagogik. 1-1-satsningen ger, i Penuels sammanställning, ett ökat intresse och större förståelse för projektbaserat lärande bland elever. Andra resultat i sammanställningen är att elever med 1-1-datorerna får tillgång till en vidare samling av verktyg för att underlätta sitt eget lärande och kommunikation med andra i lärandet, fler möjligheter att organisera sitt lärande, tillgång till en mer uppdaterad kunskapsbank och en betydligt större tillgänglighet till denna, jämfört med elever som inte deltagit i 1-1-satsningen. Flera rapporter presenterar positiv påverkan på elevernas förståelse av styrdokument som till exempel läroplaner och kursplaner vid användning av 1-1-datorerna. Penuel avslutar sin studie med att betona vikten av att fler vetenskapliga studier kring 1-1-datorers betydelse för skolan utförs, eftersom beslutsfattare och skolpersonal alltid står inför val, inte minst ekonomiska sådana, och skolans verksamhet bör vila på vetenskaplig grund.

I en senare översiktsstudie om 1-1-datorer, *What is our current understanding of one-to-one computer projects: A systematic narrative research review*, konstaterar Fleischer (2012) att de positiva resultat som finns, precis som hos Penuel, hänger ihop med lärarens engagemang i uppgiften och utformandet av denna samt att elevers motivation allmänt är hög när det gäller att använda datorer i undervisningen. Däremot har inte så mycket nytt i forskningen hänt under de senaste sex åren och författaren pekar på att det alltså finns ett fortsatt behov av forskning kring 1-1-datorer och den påverkan denna satsning har på undervisningen i skolan (Fleischer, 2012). Riskerna, enligt Fleischer, är att kunskaperna eleverna får genom 1-1-satsningen är ytligare än tidigare och att lärarna inte har tillräckligt tydliga taktiker för att använda datorerna i undervisningen. Däremot ökar motivationen för skolan hos eleverna och Fleischer säger att det är en ”fantastisk kraft att ta tillvara på” (Ewehag, 2012).

Att lärarna inte får tillräcklig fortbildning för att använda 1-1-datorerna pedagogiskt i undervisningen stöds av en nyligen redovisad undersökning gjord av Skolverket, där det framkommer att skolorna inte använder IT pedagogiskt (Skolverket, 2013b). ”Vi ser en dramatisk ökning av antalet datorer men kunskapen om hur datorerna kan användas har inte hängt med. Behovet av kompetensutveckling är stort och här har kommuner och fristående skolor ett stort ansvar” säger Peter Karlberg, undervisningsråd på Skolverket i ett pressmeddelande (Skolverket, 2013a).

Oberoende utbildningsföretag utanför skolan har här en marknad, till exempel företaget Learnit24, som skräddarsyr IT-fortbildningar för lärare och skolledare. Ett exempel är de Kollega coach-utbildningar som syftar till att kollegor på skolorna blir IT-coacher för varandra under en period. På det viset utvecklas undervisningen med hjälp av 1-1-datorerna i en progressivistisk riktning med eleven och läroplanens mål i centrum (learnit24.se, 2013).

2. Projektets syfte, metod och genomförande

2.1 Syfte med Film-IKT-projektet

Huvudsyftet med projektet *Att göra film av roman* var att genom att följa målen för Svenskämnet och delar av det centrala innehållet för Svenska 1 öka elevernas kunskapsinhämtning. Detta gjordes genom att eleverna aktivt använde sina skoldatorer till att ta del av information, kommunicera och läsa in sig på material via nätet samt producera sina resultat på skoldatorerna. Ett delsyfte i projektet var att öva eleverna i självständigt arbete, i vilket ingår att ta ansvar för hela processen, från ax till limpa med planering, genomförande och utvärdering. Bokning av läraren för handledning kan till exempel ses som ett självständigt ansvar eftersom det åtgick ganska många lektioner till projektet. Ytterligare ett delsyfte var att få eleverna att ta fram sin inneboende kreativitet. Naturvetareleverna i projektet är också musikelever, vilket innebär att de förutom sina naturvetenskapliga kurser även läser några musikkurser i sin utbildning. Därför ingick det i filmuppgiften att musikdelen i filmprodukten skulle vara lite extra omsorgsfullt bearbetad.

2.2 Metod

Eleverna i naturvetarklassen årskurs 1 har två lektionspass i veckan i kursen Svenska 1 (70 respektive 95 minuter).
Film-IKT-projektet 2012 hade följande upplägg. Eleverna skulle:

- Läsa en roman, samma roman för 5 elever/grupp.
- Se en film gemensamt i klassen.
- Läsa en novell gemensamt i klassen.
- Få en genomgång av berättartekniska och stilistiska drag (tema, motiv, synvinklar, perspektiv, peripeti) och aktivt arbeta med dessa begrepp i sitt filmskapande och skrivande.
- Diskutera musikens betydelse för en film och använda sina kunskaper kring musiken i sina egna filmer.
- Reflektera skriftligt kring de nämnda begreppen i en läslogg.
- Redovisa sina kunskaper i form av en film, gjord i Movie Maker, som visar tema, motiv, synvinklar, perspektiv, peripeti och musikens betydelse för handlingen i filmen. Filmen skulle handla om romanen eleverna läst. Eleverna skulle i grupp skriva manus, agera skådespelare och redigera filmen så att den blev fem minuter lång. Vidare skulle eleverna göra en enskild skriftlig analys, där den lästa romanen skulle jämföras med ett annat verk, till exempel en annan roman, novell eller film, enligt det utvidgade textbegreppet där film också räknas som text.

På detta vis uppfylldes målen för Svenskämnet och delar av det centrala innehållet för kursen Svenska 1:

- Kunskaper om centrala svenska och internationella skönlitterära verk och författarskap samt förmåga att sätta in dessa i ett sammanhang.
- Förmåga att läsa, arbeta med och reflektera över skönlitteratur från olika tider och kulturer författade av såväl kvinnor som män samt producera egna texter med utgångspunkt i det lästa.
- Skönlitteratur, författad av såväl kvinnor som män, från olika tider och kulturer.
- Skriftlig framställning av texter för kommunikation, lärande och reflektion. Språkriktighet, dvs. vilka språkliga egenskaper och textegenskaper i övrigt som en text bör ha för att fungera väl i sitt sammanhang (Skolverket, 2013c, Svenska 1).

2.3 Genomförande av Film-IKT-projektet

Film-IKT-projektet *Att göra film av roman* delades in i två delar, men basen utgjordes av romanläsningen. Den första delen av projektet skulle resultera i en film, skapad i Movie Maker, den andra i en egenproducerad text, en jämförande analys mellan den lästa romanen och ett annat valfritt skönlitterärt verk. För båda uppgifterna skulle en läslogg föras i It's learning, parallellt med läsning, filmskapande och textskrivande, där eleverna sinsemellan diskuterade berättartekniska och stilistiska drag i sin roman som de arbetade med.

Projektet innehöll förutom romanläsning, även läsning och analys av novellen *Pälsen* av Hjalmar Söderberg, för att ge eleverna en modell för berättarteknik och stilgrepp. En film, *Ett öga rött* av Daniel Wallentin sågs gemensamt i klassen. Med utgångspunkt från den filmen diskuterades berättarteknik och musikens betydelse i film. Romangrupperna planerade och arbetade med filmskapandet.

Arbetet pågick från vecka 39 till vecka 45 då den skriftliga analysen lämnades in och vecka 46 då filmerna visades. Under vecka 43 reserverades en lektion till att skriva analysen. Sammanlagt hade eleverna åtta lektioner plus en disponibel dag (DD)[1], som de disponerade fritt till skolarbeten, att sammanställa filmen och av dessa åtta lektioner skulle de också skriva sin analys under de sista tre lektionerna. Under vecka 44 hade eleverna lov och när det blev vecka 45 hade eleverna två lektioner kvar inom det planerade projektet för sammanställning av film och inlämning av analysen (se Bilaga 1: Tidsplan).

2.3.1 Romaner i projektet

Vecka 39 höstterminen 2012 inleddes projektet med att eleverna fick välja en av sex romaner, valda av läraren. I urvalet fanns några nya romaner, jämfört med förra året, eftersom eleverna

DD = disponibel dag, en organisatorisk lösning på Spyken, med annan verksamhet som till exempel utvecklingssamtal, planeringskonferenser eller annan undervisningsfri skolverksamhet än det ordinarie schemat.

från det projektet hade haft lite synpunkter på litteraturrepertoaren. Ett drama, *Romeo och Juliet* av William Shakespeare, hade bytts ut mot ett ännu äldre verk, den isländska *Njals saga*. Anledningarna var att ett drama stack ut genremässigt samt att man förra året inte hade någon text äldre än 1500-talet och det skulle kunna vara intressant att tidsspannet mellan romanerna var så stort som möjligt. En annan förändring var att romanen *Det är slut mellan Gud och mig* av Katarina Mazetti byttes mot *Kalla det vad fan du vill* av Marjaneh Bakhtiari då eleverna som läste Mazetti förra året tyckte att den boken var ganska intetsägande och Bakhtiaris bok utspelar sig nära elevernas välkända miljö, nämligen i Malmö. Dessutom var en sjätte roman, *Mor gifter* sig av Moa Martinson, tillagd för att ha med en arbetarförfattare bland de representerade författarna. Tyngdpunkten låg på kvinnliga författare. Romanerna var:

- Njals saga – isländsk släktsaga från 1200-talet.
- Den unge Werthers lidanden – Johan Wolfgang von Goethe från 1700-talet.
- Stolthet och fördom – Jane Austen från 1800-talet.
- Kejsaren av Portugallien – Selma Lagerlöf från tidigt 1900-tal.
- Mor gifter sig – Moa Martinson från mitten av 1900-talet.
- Kalla det vad fan du vill – Marjaneh Bakhtiari från tidigt 2000-tal.

Urvalet var medvetet gjort för att tillgodose svenskämnets centrala mål om ”skönlitteratur från olika tider och kulturer författade av såväl kvinnor som män”. Romanerna är skrivna under en tidsperiod från 1200-talet till 2005 och sinsemellan mycket olika. Varje roman lästes av fem elever i sex olika grupper. Dessa grupper skulle som redovisning göra en femminutersfilm för att visa kunskaper i ”genrer, berättartekniska och stilistiska drag”, formuleringar från svenskämnets centrala mål. Kunskaperna skulle visas genom att stilen i filmen skulle motsvara stilen i romanen, till exempel på det sättet eleverna talade, rörde sig, använde musik eller andra ljudeffekter samt i bildbehandling. Vidare skulle det tema eleverna kommit fram till att romanen har, synas tydligt i filmen. Andra kunskaper som eleverna skulle visa i filmen var ur vems synvinkel handlingen berättades och vilket perspektivet var. Musikens betydelse för handlingen skulle vara tydlig. Alla elever skulle medverka genom att synas som skådespelare i filmen.

De sex romanerna presenterades kort av läraren: vad handlingen går ut på, vilka personerna i romanerna är och vilken stil författaren använt (till exempel den karga isbergstekniken i den isländska romanen eller det översvallande känslospråket i den förromantiska 1700-talsromanen).

2.3.2 Novellanalys av Pälsen

Eleverna fick i uppgift att läsa en novell, *Pälsen* av Hjalmar Söderberg (1898). Informationen om denna läxa gavs redan veckan före, på Kursinfopanelen på It’s learning i elevernas kurs

skapad för kursen Svenska 1. Novellen finns som fulltext på nätet under Projekt Runeberg (Söderberg, 1898) och en länk till denna sida lades i klassens kurs på It's learning. Eleverna läste Söderbergs text på sina datorer och inga papperskopior delades ut.

Som inledning under lektionen om *Pälsen* skrevs några berättartekniska och stilistiska drag upp på tavlan. Följande begrepp skulle eleverna känna till efter lektionen: tema, motiv, synvinkel, peripeti, intrig och intrigtid, fabel och fabeltid samt antites. Därefter ställdes frågor till eleverna om innehållet i novellen. Läraren antecknade svaren på tavlan och bad eleverna också anteckna eftersom kunskaperna från denna lektion sedan skulle användas i arbetet med romanerna.

Klassen kom långt i analyserandet av Hjalmar Söderbergs *Pälsen*. Eleverna upptäckte att fokus ligger på Gustav Henck eftersom det är han som oftast för ordet i novellen, men att det då och då är en allvetande berättare som beskriver skeendena som Henck är inblandad i. Synvinkeln är alltså subjektiv berättare men även en allvetande berättare. De hittade också en mängd motsatspar, antiteser som rik-fattig, gift-ogift, lycklig-olycklig.

Skillnaden mellan intrigtid och fabeltid var en annan del av berättartekniken som gicks igenom. Intrigtiden är ca 10 timmar, medan fabeltiden är drygt 20 år, dvs. det har hänt mycket innan det blir den julafton/intrigtid under vilket allt utspelar sig. Henck och hans hustru har gift sig, trots att hon var mer förtjust i Hencks gode vän, Rickardt. Paret har fått tre barn och Henck har både startat sin läkarpraktik och sett den förfalla. Alla dessa ”bevis” på olika tid hittade eleverna i novelltexten, efter lärarens uppmaning att söka efter de exakta orden och formuleringarna.

Först därefter kunde eleverna få fundera kring tolkningen av texten. Tolkning innebär att eleverna kan ge svar på frågorna vilka motiv Söderberg använder och vilket större tema som genomsyrar novellen. Eleverna hade flera förslag på både motiv, till exempel kärlek, otrohet, pengars makt och på det större temat: vad pengar egentligen ställer till med för ont eller vilken betydelse kärlek har i människans liv. En insikt eleverna fick i tolkningen av novellen var att Hjalmar Söderbergs medvetna stil i *Pälsen* är att skapa sympati för Gustav Henck. Detta sker på två sätt, dels genom att det är Henck som är huvudpersonen och det är hans tankar läsaren mest får följa, dels genom att de övriga karaktärerna inte beskrivs så noggrant och det lilla läsaren får veta är mestadels negativt. Eleverna funderade också på att eftersom Henck i slutet av novellen, efter peripetin/vändpunkten (händelsen i tamburen med hans hustru som tror att han är den gode vännen) berättar att han med fullkomlig visshet nu vet att han ska dö, kanske menar att han tänker ta livet av sig.

Novellen valdes av läraren för att innehållet är allmänmänskligt och berör läsaren. Den är skriven av en skicklig författare och därför tacksam att använda som modell för stilanalys.

2.3.3 Filmvisning av Ett öga rött

Kunskaperna i de berättartekniska och stilistiska dragen fördjupades genom att klassen såg filmen *Ett öga rött* av Daniel Wallentin från 2007. Filmen bygger på romanen med samma namn av Jonas Hassen Khemiri (2003, ej använd i projektet) och handlar om Halim som mister sin mamma och försöker hitta sin identitet som både svensk och arab, genom att försöka bli ”revolutionsblatte”.

Efter filmvisningen fick eleverna diskutera begreppen synvinkel, tema, motiv, fabel och fabeltid, intrig och intrigtid samt peripeti i filmen. Eleverna kom med goda idéer när det gäller alla begrepp. De hade dessutom fått i uppgift att fundera på musikens och ljudeffekternas roll i filmen och många diskussioner handlade om vilka olika roller musiken i en film har: skapa känslor, bryta/byta handling eller överbrygga scener med mera. Dessa kunskaper skulle de försöka omsätta i sitt eget filmskapande av romanen, eftersom den också skulle ljudsättas. Lärarens val av filmen *Ett öga rött* hängde också ihop med den fortsatta svenskundervisningen som ska beröra språksociologi och attityder till språklig variation. Tanken var att kunna återknyta till filmen när klassen kommer fram till momentet med språksociologi i kursen Svenska 1, under vårterminen 2013.

2.3.4 Elevernas arbete med de egna filmerna

För att eleverna skulle kunna skapa sina filmer bjöds Spykens IKT-pedagog Bettina Drake in till klassen. Hon höll en genomgång av programmet Movie Maker och hur man använder det. Dessutom uppmanade hon eleverna att komma till henne om de stötte på tekniska problem. De tekniska förutsättningarna för filmandet var att det finns en eller ett par filmkameror att låna på skolan, bland annat på svenskinstitutionen, men att det skulle gå lika bra med elevernas egna mobilkameror. I It’s learning finns också filmmöjligheter under Inspelningsredskapen. Eleverna ställde en del frågor om musikrättigheter och fick till svar att den musik som är fri bör användas, men eftersom filmerna skulle komma att visas i slutet rum, kunde musiken tas från andra källor. Det finns fri musik att hämta på följande sida, Multimediabyrån, vilket eleverna informerades om (Multimediabyrån, 2012).

2.3.5 Enskilda samtal och lärarhandledning

Arbetet med projektet fortsatte och ett par lektioner ägnades åt att läraren hade enskilda samtal med varje elev för att lära känna denna lite mer när det gäller styrkor och eventuella svagheter i svenskämnet. Dessa samtal är mycket vanliga med nya elever i årskurs 1 och de ger läraren underlag för nästa samtal, mittkurssamtalet, där man gemensamt undersöker resultat och lägger upp planeringen inför resten av kursen.

Under tiden de enskilda samtalen pågick läste eleverna romanerna och planerade i grupp för hur de skulle lägga upp filmningen. Vid det här laget hade eleverna i samråd med läraren kommit fram till att filmen skulle ha karaktär av att vara en trailer, en aptitretare inför att läsa boken. Deras uppdrag till sig själva blev: Paketera innehållet så tilltalande att någon som inte läst boken verkligen vill läsa den! Handledning av grupperna gavs kontinuerligt, vid behov, men läraren bokade endast en särskild lektion där varje grupp ombads beskriva hur långt de kommit och vad de sedan avsåg att arbeta vidare med (se Bilaga 1: Tidsplan).

2.3.6 Jämförande skriftlig analys av läst roman och valfritt annat skönlitterärt verk

Den andra delen av redovisningen av projektet skulle komma att resultera i en enskilt inlämnad skriftlig reflektion och pågick parallellt med filmskapandet (se Bilaga 2, Skriftlig instruktion till jämförande analys). Analysen skulle behandla den lästa romanen och ett annat, valfritt, skönlitterärt verk, till exempel en annan roman eller en film. Eleverna skulle jämföra tema och motiv, formulera sig väl med korrekt styckebehandling, sambandsmarkörer för att visa att det fanns en genomtänkt disposition och skriva omväxlande korta och långa meningar samt kunna välja en rubrik men inte göra mellanrubriker. Instruktionen till denna uppgift bygger på det centrala innehållet för svenskämnet:
”Skriftlig framställning av texter för kommunikation, lärande och reflektion. Språkriktighet, dvs. vilka språkliga egenskaper och textegenskaper i övrigt som en text bör ha för att fungera väl i sitt sammanhang”.

Ur syftet med svenskkursen hämtades följande formulering:
”Förmåga att läsa, arbeta med och reflektera över skönlitteratur från olika tider och kulturer författade av såväl kvinnor som män samt producera egna texter med utgångspunkt i det lästa” (Skolverket, 2013c).

2.3.7 Diskussion mellan lärare och elever om sena inlämningar

Projektet *Att göra film av roman* var avgränsat i tid. Därför startade läraren, i förebyggande syfte, en diskussion med eleverna i klassen om sena inlämningar av den jämförande skriftliga analysen (se Bilaga 2). Det var många i klassen som menade att det är rättvist att alla ska lämna in samtidigt, medan några tyckte att man skulle få lämna in när man vill, särskilt om man hade anledning att lämna in sent. I klassen kom man överens om att i denna uppgift höll läraren strängt på att alla skulle lämna in i tid, men att kommunikation från deras sida om de fick förhinder att lämna in i tid förväntades. Läraren har skyldighet att hjälpa eleverna att visa sina kunskaper, även om de inte följer uppgjorda tidsscheman. Dålig tidsplanering som ger sena inlämningar försämrar dock elevernas möjligheter att visa sina kunskaper och lärare och elever behöver således ha en dialog kring att passa tider för inlämning.

2.3.8 Arbete med läsloggen på It's learning

I en läslogg reflekterade eleverna kring begreppen de skulle lära sig. Dessa reflektioner skulle komma att hjälpa dem visa kunskaperna som efterfrågades i projektet. Läsloggen gjordes i form av en diskussionstråd, redskapet Lägg till diskussion, ett internt bloggredskap i It's learning. Läraren skapade en tråd för varje roman. I rubriken på varje tråd skrev läraren romanens titel och namnen på de elever som läste romanen, för att de lätt skulle kunna hitta rätt tråd. Där skulle eleverna skriva sina reflektioner, enligt målen för svenskkursen: ”Skriftlig framställning av texter för kommunikation, lärande och reflektion.”

Diskussionstråden fungerar så att vem som helst av klassen ges behörighet att Skapa en ny tråd och därefter kan övriga fylla på med sina synpunkter under Publicera svar eller skapa en ny egen tråd. I högermarginalen till varje inlägg syntes under rubriken Totalt hur många som svarat på tråden med egna svar, vilket gjorde det lätt för läraren att se vilket inlägg som var aktivt med många kommentarer och vilket som var mindre aktivt. En annan funktion som också syntes var hur många som läst tråden under rubriken Oläst. Om läraren vill få en överblick över hur många i klassen som använt den här tråden och hur många inlägg eleverna gjort kan redskapet Rapporter användas och visa siffror på deltagande under hela klasslistan. Instruktionen till läsloggen var muntlig, en uppmaning att i skriftlig form beskriva sina tankar kring de begrepp eleverna arbetade med i IKT-projektet *Att göra film av roman*, men under arbetet med läsloggen lade läraren in handledningskommentarer i respektive tråds läslogg.

3. Resultat - bedömning och utvärdering

Under svensklektionen vecka 46 var det dags för filmredovisning. Tyvärr var läraren själv sjuk just under filmvisningslektionen. En svensklärarkollega vikarierade och såg filmerna tillsammans med eleverna. Kollegan beskrev lektionen som full av jubel och applåder och filmerna blev verkligen lyckade! Läraren för projektet såg naturligtvis filmerna så snart det var möjligt. Alla grupper hade följt instruktionerna väl, tidsramen på fem minuter och tema och motiv syntes väl i filmerna. Eleverna hade lagt ner mycket energi på att göra scenografin trogen romanförlagan och några grupper hade dessutom sökt upp tidstypiska hus på Kulturen i Lund för att filma, vilket gav en extra dimension åt berättelserna. Filmerna publicerades på antingen Youtube eller Vimeo, två internetportaler för bland annat film och musik.

3.1 Bedömning

Alla elever utom två, vilka hade haft väldiga svårigheter att läsa boken (*Njals saga*), lyckades också lämna in sina jämförande analyser i tid, vecka 45, veckan före filmvisningarna. Alla tre uppgifterna (filmen, läsloggen och den skriftliga analysen) bedömdes enligt kunskapskraven för kursen Svenska 1, filmen som en gruppuppgift där alla i gruppen fick samma omdöme och analysen som en enskild uppgift med enskilt omdöme. I bedömningen av filmen ingick också enskilda kommentarer till eleverna angående läsloggen, vilken visade vilka berättartekniska och stilistiska begrepp som eleverna uppfattat och kunde diskutera (se Bilaga 3: Kunskapskrav, kursen Svenska 1).

Varje elev fick sedan ett omdöme i två olika kolumner i It's learnings Bedömningsöversikt, ett verktyg som används på Spyken för att kommunicera formativt med eleverna. De två exempel på bedömningar för film och läslogg nedan beskriver först vilket omdöme gruppen fått. Därefter följer en kommentar från läraren som är identisk för alla elever i gruppen. Sist står lärarens kommentar till den enskilde eleven om hur läsloggen utförts. Den kommentaren är personligt utformad. Läsloggen har inte fått någon enskild bedömning, utan ingår i gruppomdömet:

”Gruppomdöme A: intelligent gjord film, där musiken väl speglar stämningar och handlingen, särskilt i det spännande slutet. Ert resonemang i läsloggen om synvinklar kommer väl fram i filmen – bra! Temat framgår väl, men vilka motiv ville ni poängtera? Läslogg - välgrundade och nyanserade resonemang. Bra att du kom igång och skrev!”,

”Gruppomdöme C mot A: intelligent gjord film där musiken spelar stor roll. Filmningen är välgjord med tydligt fokus på den subjektiva berättaren ur romanen – bra! Temat går väl fram och motiv också. Lite konstigt med en scen i slutet som upprepas. Varför? Det ger en otydlighet och inte nyansering (för A). Läsloggen fungerande.”

De tre exemplen nedan är lärarens bedömning av den jämförande analysuppgiften, vilka är enskilda. X och Y är anonymiserade elever. Omdömet lämnas sist, efter lärarens kommentar: ”X - utmärkt, välskrivet, många aspekter, men missar helt att tala om motiv, nämner det i inledningen bara. Temat är kärlek. Omdöme C, men kunde varit A om tydlighet funnits.”,

”Y - välskrivet och många nyanserade och välgrundade aspekter, men samtidigt lite oreda på några ställen: oklart om ”syfte” är tema eller motiv, inleder med Men och talar om två ”författare” vid jämförelse mellan bok och film. Temat är anpassning. Har med allmänmänskliga förhållanden. Omdöme A, men behöver tänka på de här invändningarna.”,

”Z - bra inledning med citat, jämför bra mellan tema och motiv, återger någon iakttagelse, men redogör inte utförligt – hade behövt en avslutning och rättat konstruktionsfelen, som inte tydliggör utan förvirrar. Temat är barn och föräldrar och kärleken dem emellan. Omdöme E mot C.”

Rättningarna av elevernas enskilda jämförande skrivuppgifter gavs tillbaka formativt, med kommentarer som gällde både den språkliga behandlingen och hur de lyckats visa sina kunskaper i berättartekniska och stilistiska begrepp. Kommentarerna lades in i Bedömningsöversikten i It’s learning. Elevernas texter delades ut så de fick se sina rättade texter, men samlades sedan in i slutet av en lektion. När eleverna i nästa moment en vecka senare skulle påbörja en annan skrivuppgift, fick de ut sina rättade jämförande texter igen och kunde förhoppningsvis använda lärarens rättningar och kommentarer så att de inte skulle upprepa de språkfel de gjort i den jämförande analysuppgiften utan förbättra sitt språk.

Läraren samlade, efter rättning av elevernas analystexter, språkligt felaktiga konstruktioner från dessa i ett Worddokument och gav en genomgång av språkriktighet utifrån exempelfallen i dokumentet. Alla eleverna fanns anonymt representerade med något exempel vardera ur sina enskilda texter, t ex formfel, syftningsfel eller meningsbyggnadsfel. Genomgången syftade till att visa på möjligheter att förbättra språket men också diskutera språkriktighet ur ett större, samhälleligt perspektiv att språket ständigt förändras.

3.2 Utvärdering

Vad tyckte då eleverna i klassen? En utvärdering gjordes i It’s learning, i ett verktyg som kallas Lägg till undersökning, där man kan göra en enkät med Ja/Nej-fråga, Flervalsfråga, Öppen undersökningsfråga och Matrisfråga till lektionen efter filmvisningen. Enkäten var anonym och av 30 elever svarade 24, vilket får anses som ett acceptabelt resultat, även om det naturligtvis hade varit bättre med 100 % svarsfrekvens.

De inledande Ja/Nej-frågorna handlade om målen för Svenska 1 och om de hade lärt sig något av det som åsyftades i målen. Allt från 87 % till 98 % hade tyckt att de lärt sig något som stämde överens med målen. Det fanns även en Ja/Nej-fråga om de tyckte att de fått tillräcklig handledning från läraren, men eftersom det endast funnits ett bokat handledningstillfälle och i övrigt varit upp till eleverna med frivillig närvaro på lektionerna av läraren när de planerat sina filmer, tyckte 70 % att de inte haft tillräcklig handledning medan 25 % tyckte att de haft det.

På den öppna frågan som följde på Ja/Nej-frågan om handledning ombads eleverna svara på vad de saknat i kontakten med läraren om de svarat nej på förra frågan. Eleverna ville ha mycket kontakt och de hade saknat detta, till exempel i form av individuell feedback, tydligare instruktioner och förklaringar eftersom det var svårt med berättartekniska och stilistiska begrepp. De har samtidigt svarat att de kanske missförstod och att de kanske inte lyssnat tillräckligt. Processen att de skulle diskutera sig fram till vilken form filmen skulle ha (trailer) uppfattade några elever som otydliga och efterlyste tydligare direktiv kring hur de skulle ha gjort.

Nästa del i enkäten gällde deras egna utvärderingar av de egna insatserna i form av att bidra med kunskaper och goda idéer. På den Ja/Nej-frågan svarade 83 % ja och om de svarat nej, fick de en öppen fråga därpå där de kunde utveckla vad de kunde gjort annorlunda. Endast två elever var självkritiska nog att svara att de kunde varit mer aktiva och tagit en mer aktiv roll i hela processen.

I elevernas kurs för Svenska 1 på It's learning fanns utkastet till den här utvecklingsartikeln så eleverna kunde följa lärarens kommentarer kring hur projektet framskred och gå tillbaka för att läsa vad lektionerna innehållit. Särskilt av intresse hoppades artikelförfattaren att beskrivningen av lektionen kring novellen *Pälsen* skulle vara och därför ställdes frågan i utvärderingen om eleverna använt sig av artikeln och om de inte gjort det, varför inte. Lite drygt hälften, 54 % svarade ja, de hade använt artikeln. På den öppna frågan Varför inte, svarade några elever som inte använt artikeln att de glömt, inte hittat den eller att det bara inte blev så och en elev svarade: ”Jag vet inte vad IKT är”.

På flervalsfrågan Vad har varit givande att arbeta med under projektet? svarar en övervägande majoritet, 83 %, att de tyckt den lärarledda lektionen kring novellen *Pälsen* varit givande, men även att läsa en roman de inte läst tidigare var givande för många, 80 %. Skriva läslogg fick lägst procent, 54 %.

Flera elever skriver att de tycker att grupparbeten är jobbiga och att det var svårt att få alla att ta ansvar, vilket inte riktigt stämmer överens med deras egna värderingar av sina egna insatser. Två elever beskriver en tydlig frustration över att flera kompisar i deras grupper inte gjort vad gruppen kommit överens om och detta har medfört massor av extrajobb för de här två eleverna.

Enkäten avslutades med att eleverna i en öppen fråga ombads ge några korta reflektioner om vad de tyckt om projektet. Här följer några reflektioner:

”Jag har lärt mig mycket om begrepp inom litteraturen, dock föredrar jag att arbeta ensam när det gäller stora inlämningar som denna. Jag är inte heller särskilt förtjust i att göra film då det blir svårt att få fram sina kunskaper i den samt att det innebär extremt mycket jobb för en väldigt liten avkastning”.

”Jag tycker det har varit ett roligt projekt! Men det som var det jobbiga med min grupp var att ingen i min grupp hade själv valt ”Werther-boken” dvs. ingen var särskilt entusiastisk över boken. De flesta i min grupp hade inte läst hela boken så det slutade med att jag fick skriva alla breven och att jag fick ta en stor del av bördan i gruppen. Det jämnade ut sig genom att en annan i gruppen tog på sig att redigera filmen och andra uppgifter, men då fick alla inte visa riktigt att de hade förstått boken”.

”Jag tyckte att detta projekt i överlag var väldigt lärorikt och underhållande. Att läsa roman är något jag inte hinner göra så ofta så det var kul att få göra det under lektionstid. Läsloggen var nödvändig eftersom man fick tänka efter, leta info och reflektera. Filmprojektet var roligt att genomföra men jag lärde mig inte så mycket av det och jag tyckte mest att det bara tog tid”.

”Filmen var en kul idé men jag tror att många, iallafall jag, missuppfattade uppgiften”.

”Om man nu tvunget ska arbeta i grupp borde man, enligt mig, vara mindre grupper. 2-3 stycken räcker. Annars får man inte en syl i vädret (detta gäller särskilt vår klass). Vi måste lära oss att censurera oss, precis som du säger. Lyssna på varandra osv. Men har vi ett till projekt som detta kommer jag att svimma. Jag blev helt förtvivlad under arbetets gång när ingen ville lyssna och inget blev gjort. Jag ville verkligen att det skulle bli bra så jag tog på mig allt jobb eftersom att de andra inte skötte sig. Jag skriver detta i förtroende”.

”Det jag har lärt mig mest av under detta arbete har varit de lärarledda lektionerna. Att arbeta med filmskapande har varit roligt, men jag tror inte att det har varit så lärorikt. Detta beror förmodligen på att det har varit ett av våra första projekt och vi har inte haft kunskaperna som krävs för att föra fram berättartekniska begrepp i en film.”

”Jag tyckte det här projektet var rätt roligt. När vi först skulle börja med det var jag inte särskilt taggad då vi gjorde ett liknande projekt i 9:an med just några av de här böckerna. Jag blev lite trött på att min grupp inte tog så mycket ansvar men jag tycker det är roligt när man får arbeta med kreativa saker så som film”.

4. Diskussion och slutsats

De flesta elever i projektet har alltså nått syftet att lära sig något och de har haft roligt samtidigt som de använt sina skoldatorer pedagogiskt till ett stort projekt i en kurs. Enkäten gjordes innan eleverna fick sina omdömen i Bedömningsöversikten och kanske speglar deras svar osäkerhet kring om de klarat uppgiften eller inte och i hur hög utsträckning (omdömesmässigt) de gjort detta. En fråga i utvärderingen gällde om eleverna använt lärarens IKT-artikel för att uppdatera sig under projektets gång. Av svaret som en elev gav, vilket visade att eleven inte vet vad IKT är för något, kan man dra slutsatsen att lärare har ett uppdrag att vara tydligare med vad som verkligen görs och varför, när det gäller hur skoldatorerna pedagogiskt används. Utvärderingens siffror om för lite lärarhandledning visar att eleverna behöver mer stöttning och fler bokade handledningstillfällen, samtidigt som det kan ge ett negativt resultat när det gäller eget ansvar och kreativitet om läraren styr för mycket, vilket inte var önskvärt i det här projektet. Tvärtom var ju ett delsyfte att utmana elevernas fantasi och kreativitet och ett annat delsyfte att ta eget ansvar under hela processen. Utvärderingen visar också att skriftliga instruktioner i många fall är bättre än muntliga, men en reflektion är att elever behöver öva sig på att få muntliga instruktioner, mer än en gång under ett projekt, för att träna sitt eget ansvar. Det är vanskligt att dra några slutsatser kring en eventuell koppling mellan de elevkommentarer som var negativa till att arbeta i grupp och mängden lärarhandledning, men tydlighet när det gäller bedömning av elevernas insatser och en nära kontakt med gruppen från lärarens sida är önskvärt för ett gott resultat.

När projektet avslutades gick klassen vidare i ett nytt moment under några veckor och därefter var det jullovsuppehåll. Efter jullovet har eleverna fått en genomgång av de egna resultaten från enkäterna, till stor förtjusning i klassen. De spontana kommentarerna var av självkritisk art, men också kommentarer som att de velat ha mer lärarledning hördes bland eleverna.
Resultaten från utvärderingarna stämmer väl överens med forskningen kring 1-1-datorer (Fleischer, 2012 och Penuel, 2006). Elever upplever både hög motivation och visar stor kreativitet, men elevernas resultat hänger också ihop med lärarens engagemang i IKT-undervisning. Om läraren inte har en tillräckligt tydlig taktik för IKT, kan eleverna uppleva undervisningen som otillräcklig. Elevernas tekniska kunskaper i projektet *Att göra film av roman* har också stöd i forskningsresultaten. Detta visade sig till exempel genom att eleverna utvecklade kunskaper i datorprogrammet Movie Maker och publicering av filmerna via till exempel Youtube.

Av stort intresse för vidare forskning kring 1-1-datorer är resultaten av enkäten som visade dels att eleverna i hög utsträckning uppskattade den lärarledda genomgången av novellen *Pälsen*, där datorerna alltså inte användes så mycket, dels att en stor andel i klassen menar att

de inte lärt sig så mycket när de gjort sina filmer. Eleverna menar också att det har varit svårt att enas i grupperna och få dessa att fungera. Det självständiga arbetet kan lätt bli ineffektivt. Några frågor att diskutera vidare, både utifrån de resultat som detta projekt ger och utifrån forskningsrönen, är följande: Hur kan 1-1-datorerna användas mer pedagogiskt i undervisningen för att undvika att elever upplever samarbetssvårigheter i grupparbeten eller bristande insikter i IKT? Kan lärare samarbeta på ett annat sätt så att eleverna bättre kan utnyttja sina datorer till kunskapsinhämtning? Kommer det att finnas bättre undervisningsmaterial och fler tekniska lösningar på nätet, vilka underlättar för både lärare och elever när det gäller att arbeta med litteratur, multimediapresentationer och andra kreativa redovisningsformer?

Slutsatsen man kan dra av det här projektet, är att det resultatmässigt överlag höll högre klass än de tre tidigare årens liknande projekt. Läraren var tydligare med de olika delarna i projektet, vilka specifika kunskaper som förväntades och också förväntningen på ett stort mått av eget ansvar från eleverna när det gällde hela processen. Omdömena som sattes på elevarbetena är överlag mycket höga (gruppomdömena A och C på filmerna, men också några enskilda omdömen E på den skriftliga jämförande analysen), även om ett par elever inte lyckades slutföra uppgifterna läslogg och den jämförande analysuppgiften.

Det är värdefullt för varje svensklärare att tillsammans med eleverna fortsätta utveckla sin undervisning och elevernas eget ansvar, när det gäller studier i till exempel skönlitteratur, filmgestaltning, berättartekniska och stilistiska begrepp. Man kan av projektet *Att göra film av roman* se att det är nödvändigt att ha en nära kommunikation med eleverna så att de inte upplever det som att de fått för lite handledning eller inte tillräckligt tydliga instruktioner. När det gäller elevernas språkliga behandling i sina skriftliga redovisningar behöver läraren ge mycket formativ återkoppling. Detta kan ske genom att de får använda sina tidigare texter, vilka är rättade av läraren, för att förbättra sin språkförmåga när de skriver på en ny uppgift. De behöver också ha mycket kommunikation med läraren och återkoppling under tiden de skriver, gärna individuellt. Det finns dock en styrka i undervisning i helklass, för att visa hur en text är uppbyggd och undvika vanliga språkfel, vilka är gemensamma för många elever. Det är, som man kan se i det här Film-IKT-projektet *Att göra film av roman*, en stor och lockande utmaning att försöka fortsätta utveckla IKT formativt i svenskämnet och vi svensklärare har bara snuddat vid framtidens digitala lärande än så länge! Diskussionen bör fortgå, utifrån en vetenskaplig grund, kollegialt och med skolledningar om den pedagogiska vinsten med 1-1-datorer. Säljös påståenden om det progressivistiska lärandet i takt med samhället bör inspirera till mer nytänkande, fler pedagogiska diskussioner och förhoppningsvis en riktning framåt mot en naturlig användning av 1-1-datorerna i undervisningen för ökad kunskapsinhämtning (Säljö, 2007). Den här artikelns syfte har varit att inspirera till fortsatta pedagogiska diskussioner kring 1-1-datorerna och även om andra utvecklingsprojekt kommer att ge andra

resultat, kommer förhoppningsvis diskussionen fortsätta. Nya problemställningar, men också nya möjligheter väntar.

Av större vikt än exakt vilka datorprogram, eller ens om datoranvändning påverkar elevers lärande mot positiva mål, är dock betydelsen av lärarens insats i undervisningen tillsammans med eleverna. Lärarens kunskaper, förmåga att instruera, vara passionerat engagerad och insatt i kunskapsmålen samt kunna förmedla dessa och ge eleven relevant återkoppling på lärandet formativt är sammantaget av större vikt än frågan om nyttan av 1-1-datorerna i skolan, men det ena utesluter ju inte det andra. Det är en spännande verklighet att skolan fortsätter utvecklas på många olika plan!

5. Referenser

Austen, J. (1997). *Stolthet och fördom*. Södertälje: Bokförlaget Forum.

Bakhtiari, M. (2006). *Kalla det vad fan du vill.* Stockholm: Ordfront förlag.

Ewehag, H. (2012). ”*Elevdatorer inte bara positivt*”. I Nyheter P4 Jönköping. Hämtad 2013-03-03 från http://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=91&artikel=5385372

Fleischer, H. (2012). “*What is our current understanding of one-to-one computer projects: A systematic narrative research review*”. I Educational Research Review. Hämtad 2013-02-26 från http://dx.doi.org/10.1016/j.edurev.2011.11.004

Goethe, J. W. (2001). *Den unge Werthers lidanden*. Stockholm: Tidens förlag.

Hattie, J. (2009). *Visible learning. A Synthesis of over 800 Meta-Analysis Relating to Achievement.* London: Routledge.

Lagerlöf, S. (2005). *Kejsaren av Portugallien.* Viborg: Albert Bonniers förlag.

Learnit24.se. (2013). Hämtad 2013-03-05 från http://www.learnit24.se/l24---utbildningspaket.html

Maine Learning Technology Initiative. (2010). About MLTI. Hämtad 2013-02-26, från http://www.maine.gov/mlti/about/index.shtml

Martinson, M. (1995). *Mor gifter sig.* Stockholm: Natur och Kultur.

Multimediabyrån (2012). Hämtad 2013-03-03 från http://www.multimedia.skolverket.se/Arkiv/Musik/.

Njals saga (1994). Höganäs: Wiken.

Penuel, W. R. (2006). *”Implementation and Effects of One-to-One Computing Initiatives: A Research Synthesis*”. *I Journal of Research on Technology in Education,* 38(3), 329-348. Hämtad 2013-02-26 från https://www.chatsworth.com.sg/uploaded/PDF_Forms/PDF_Images/implement-PBL.pdf

Skolverket (2013a). ”*Allt fler datorer i skolan men stort behov av kompetensutveckling”*. Pressmeddelande 2013-04-16, Skolverket. Hämtad 2013-04-28 från http://www.skolverket.se/om-skolverket/publicerat/arkiv_pressmeddelanden/2013/allt-fler-datorer-i-skolan-men-stort-behov-av-kompetensutveckling-1.196645#

Skolverket (2013b). ”*It-användning och It-kompetens i skolan*”. Rapport 386, 2013. Hämtad 2013-04-28 från http://www.skolverket.se/om-skolverket/publicerat/visa-enskild-publikation?_xurl_=http%3A%2F%2Fwww5.skolverket.se%2Fwtpub%2Fws%2Fskolbok%2Fwpubext%2Ftrycksak%2FRecord%3Fk%3D3005’

Skolverket (2013c). Ämne - Svenska. Svenska 1. Hämtad 2013-02-26 från http://www.

skolverket.se/forskola-och-skola/gymnasieutbildning/amnes-och-laroplaner/sok-program-och-amnesplaner/subject.htm?subjectCode=SVE&courseCode=SVESVE01#anchor_SVESVE01

Sveriges Kommuner och Landsting (2011). *Synligt lärande*. Presentation av en studie om vad som påverkar elevers studieresultat. Sveriges Kommuner och Landsting. Projektledare Daniel Berr, ETC Kommunikation. Även tillgänglig på: http://www.skl.se/vi_arbetar_med/skola_och_forskola/forskning-och-skola/synligt-larande

Säljö, R. (2007). ”*Lärande, kunskap och kampen mellan traditionalism och progressivism*”. I I kunskapens namn – en antologi om kunskap, makt och kreativitet. Lärarförbundet 2007, vol. 10, ss. 10-23. Hämtad 2013-03-05 från http://www.lararforbundet.se/web/shop2.nsf/81fd9969356536f5c1256e5a003339b3/f9167ae62b268971c125737d003e9169?OpenDocument

Söderberg, H. (1898). *Pälsen*. Hämtad 2013-02-26 från http://runeberg.org/histrett/05.html

Wallentin, D. (2007). *Ett öga rött*. Film Pan Vision.

Bilaga 1: Tidsplan för projektet

Tidsplanen ser ut så här:

V 39
24/9 Introduktion till nästa projekt: romanläsning. Utdelning av romaner. Dela ut *Pälsen* att läsa till onsdag (länk på It's learning). Nytt projekt: bokcirkelgrupper. Förberedelse av en film som beskriver handling och stil i romanen.

26/9 Romanläsning i grupper, arbete med litterära begrepp: motiv, tema, statisk och föränderlig karaktär, synvinkel. Som inledning börja läsa boken. Som förberedelse läsa novellen *Pälsen* av Hj Söderberg och plocka fram motiv, tema, synvinkel, fabel och intrig samt några stilgrepp. Läraren påbörjar enskilda samtal.

V 40
1/10 Enskilda samtal. Läs boken. Börja diskutera i grupperna hur ni ska göra filmen.

3/10 Enskilda samtal. Jobba med filmen.

V 41
8/10 Enskilda samtal. Jobba med filmen.
10/10 Filmvisning i klassen: *Ett öga rött*

V 42
15/10 Filmvisning: *Ett öga rött* – berättarperspektiv, motiv, tema, karaktärer, synvinkel, musik.

17/10 Handledning av grupperna. Jobba i grupp med att sammanställa film om roman. Hur göra en film i Movie Maker? Hur lägga till musik?

V 43
22/10 Grupparbete + skriftlig reflektion kring den lästa romanen
24/10 -II-

V44
LOV

V 45
5/11 DD – enskilt arbete, ej lektioner på skolan.
7/11 Grupparbete + skriftlig reflektion kring den lästa romanen, inlämning jämförande text på It's learning.

V 46
*12/11*Göra klart filmerna.
*14/11*Redovisning av filmerna.

Bilaga 2:
Skriftlig instruktion till jämförande analys

Skriftlig uppgift i Svenska 1
Uppgift:
Du har i kursen under några veckor läst en roman som du i grupp håller på att sammanställa till en filmtrailer för att på det sättet visa dina kunskaper i olika litterära begrepp. Du ska förutom filmtrailern också skriva en jämförande, informerande text som ska lämnas in i en särskild mapp på It's learning. Dokumentet, gärna Word, ska ha ett sidhuvud med ditt namn och klass, huvudrubrik (men inga mellanrubriker), styckeindrag (inte blankrad) och ett välvårdat språk.

Din text ska innehålla en diskussion kring tema och motiv i din lästa roman jämfört med något annat verk som du själv väljer. Du kanske har läst en roman som du kommer att tänka på som liknar den här romanen eller du kanske har sett en film som har ett liknande tema. Börja din text med en inledning som presenterar uppgiften du fått: jämförelse mellan din roman och ett verk du själv valt. Presentera mycket kort (i högst tre meningar!) handlingen i det andra verket och börja sen din jämförelse mellan verken.

Se till att du gör tydliga och smidiga övergångar mellan dina stycken, gärna med sambandsmarkörer som till exempel: däremot, för det första och för det andra, dessutom, kanske kan man, om jag nu i stället och så vidare! Inom varje stycke arbetar du med att låta meningarna bli omväxlande långa och korta och hänga ihop innehållsmässigt. Innan du lämnar in korrekturläser du din text och rättar stavfel. Använd gärna SAOL (Svenska Akademiens Ordlista) på nätet!

Omfånget på din text får max vara en sida. Ditt dokument lämnas in i kursen Svenska 1 Na 1d lå 12-13, under mappen Romanläsning. Där finns en inlämningsmapp där du lägger in din text. Passa deadlinen, onsdagslektionen 7 november klockan 14.00! För sent inlämnad text läses inte av mig.

Bilaga 3: Kunskapskrav i kursen Svenska 1, utvalda delar som är lämpliga för projektet Att göra film av roman.

Dessa kunskapskrav motsvarade de tre uppgifterna i IKT-projektet:
Betyget E: Eleven kan skriva argumenterande text och andra typer av texter, som är sammanhängande och begripliga samt till viss del anpassade till syfte, mottagare och kommunikations¬situation. Eleven kan i huvudsak följa skriftspråkets normer för språkriktighet. Eleven kan läsa, reflektera över och göra enkla sammanfattningar av texter samt skriva egna texter som anknyter till det lästa. I sitt arbete värderar och granskar eleven med viss säkerhet källor kritiskt samt tillämpar grundläggande regler för citat- och referatteknik. Eleven kan översiktligt återge innehållet i några centrala svenska och internationella skönlitterära verk och annat berättande. Dessutom kan eleven översiktligt redogöra för några samband mellan olika verk genom att ge exempel på gemensamma teman och motiv. Eleven återger någon iakttagelse och formulerar egna tankar med utgångspunkt i berättandet.

Betyget C: Eleven kan skriva argumenterande text och andra typer av texter, som är sammanhängande och begripliga samt anpassade till syfte, mottagare och kommunikations¬situation. Dispositionen i den skriftliga framställningen är tydligt urskiljbar. Eleven kan i huvudsak följa skriftspråkets normer för språkriktighet, och språket är varierat och delvis välformulerat. Eleven kan läsa, reflektera över och göra sammanfattningar av texter samt skriva egna texter som lyfter fram huvudtanken i det lästa. Eleven kan översiktligt återge innehållet i några centrala svenska och internationella skönlitterära verk och annat berättande. Eleven reflekterar också över innehåll och form med hjälp av några berättartekniska och stilistiska begrepp. Dessutom kan eleven utförligt redogöra för några samband mellan olika verk genom att ge exempel på gemensamma teman och motiv. Eleven återger några iakttagelser och formulerar välgrundade egna tankar med utgångspunkt i berättandet.
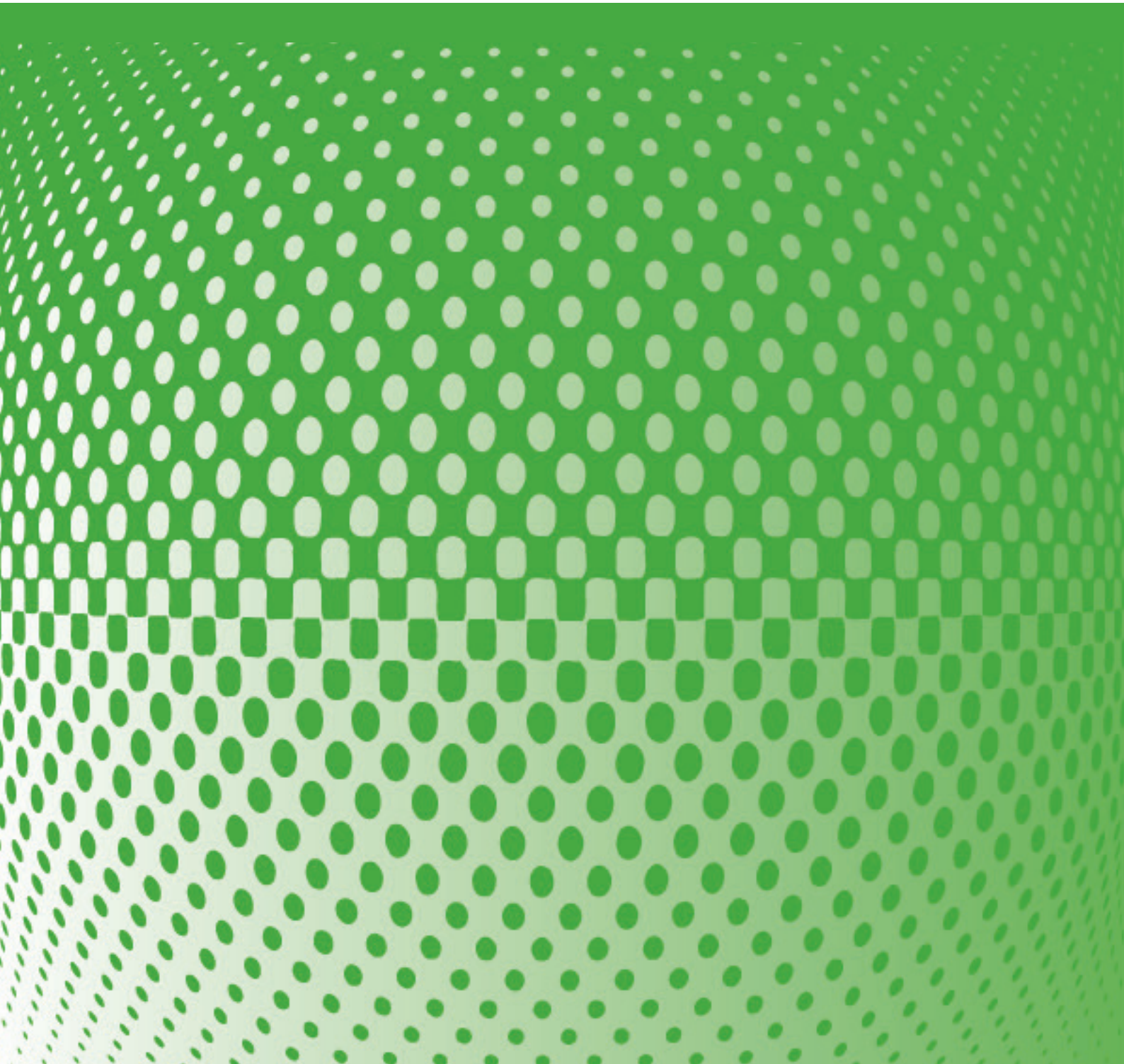
Betyget A: Eleven kan skriva argumenterande text och andra typer av texter, som är sammanhängande, begripliga och väldisponerade samt anpassade till syfte, mottagare och kommunikations¬situation. Eleven kan läsa, reflektera över och göra sammanfattningar av texter samt skriva egna texter som lyfter fram huvudtanken i det lästa och ger nya, relevanta perspektiv. I sitt arbete värderar och granskar eleven med säkerhet källor kritiskt samt tillämpar grundläggande regler för citat- och referatteknik. Eleven återger några iakttagelser, formulerar välgrundade och nyanserade egna tankar med utgångspunkt i berättandet samt relaterar innehållet i berättandet på ett relevant sätt till allmänmänskliga förhållanden (Skolverket, 2013c, kunskapskrav för Svenska 1).